

Krásy krasu (a pseudokrasu)

spáchal Jan Moravec řečený Netopejr

Dům přírody Moravského krasu, 16. 9.–29. 11. 2017

Vystavovat na tomto místě fotografie z jeskyní Moravského krasu může vypadat pošetile, asi jako příslovečné nošení dříví do lesa či sov do Athén. Přesto se o to pokusím. S rizikem, že se výstava setká s kritikou přinejmenším ze dvou stran: není to umělecká fotografie a není to ani pořádná speleo-fotografie. V prvním případě by fotografie měly mít promyšlenou „výtvarnou“ neboli „kreativní“ kompozici, obsahovat symbolický přesah, nějaké existenciální sdělení. Nemají je a ani to nebylo mým záměrem. Druhé kritérium by vyžadovalo zahrnutí širšího spektra speleofenoménů a hlavně scén z výzkumu jeskyní: jeskyňářů na lanech a v plazivkách; kopajích, měřících, dokumentujících... Těch tu také není mnoho. Tak o jaký žánr tu vlastně jde?

Jednoduše řečeno: jsou to fotky „od cesty“, jedinou motivací jejich pořízení byla ona *krása krasu* – prostě něco vyfotím, protože se mi to líbí. Nic víc, nic míň. A líbí se mi to tak, jak to Pán Bůh (prostřednictvím krasového procesu) stvořil. Bez znásilňování „uměleckými záměry“. Stejně přistupuji i ke krajinářské fotografii, což je můj další oblíbený žánr.

K té zmíněné přirozenosti a nearanžovanosti námětů fotografií je přeci jen nutno něco dodat. V jeskyni je – narozdíl od krajiny – tma. Krajinu ozařuje Slunce nebo aspoň Měsíc. (Miluji noční krajiny!) A musím pracovat s přirozeným světlem. V jeskyni je to jinak. Tam opravdu nestačí něco vyfotit tak, jak to uvidím. Je nutno si na to posvítit. A nasvítit scénu lze na tisíce způsobů. Takže jeskynní focení v každém případě nějaký výtvarný prvek obsahuje. Nejde jen o kompozici, ale ještě víc o rozmístění a sílu světla. Pracovat se stíny, odlesky, kontrastním pozadím... To vyžaduje čas, mnoho experimentů a i nějakou tu invenci. Krajiny obecně a ty podzemní obzvláště vydávají svou krásu nepodbízivě, fotograf musí zapojit všímavost i představitivost.

Tím se vracíme zpět k onomu vymezení žánru *krás krasu*, čili proč na vystavených fotkách vidíte to, co vidíte, a ne to ostatní, co byste možná očekávali. Ono to totiž není dáno ani tak záměrem, ale okolnostmi. Fotky vznikaly více při „exkursích“ než při pracovních akcích. Kombinovat práci v jeskyni s focením je krajně obtížné; člověk je zablácený od hlavy k patě, jakákoliv manipulace s fotografickou technikou hrozí jejím zničením. Navíc není čas aranžovat světla a experimentovat s nimi. A „akční“ snímky na lanech nebo v úzkých prostorách jsou na aranžování světla vůbec nejobtížnější. Prostě – pořídím statický obrázek hezkého krápníku je daleko snadnější než fotit podzemní akci. I tak znamená focení při exkursi velké zdržování. Za všechny fotky vděčím trpělivosti a ochotě kamarádů-světloňů.

Podmínka snadnosti a omezeného času se odrazila i na volbě námětů. To, co činí kras krásným, jsou především krápníky, obecněji sintrová výzdoba. A ta se také relativně snadno fotí. Je klidná, neuteče, dá se nasvítit, protože má rozumný rozsah

velikostí mezi centimetry a metry. Daleko náročnější je fotit velké prostory nebo třeba jeskynní živočichy včetně jeskyňářů. Fotografování krápníků má ještě jeden praktický cíl: zdokumentovat současný stav výzdoby jeskyní, aby bylo s čím porovnávat stav budoucí. Tam, kde máme staré fotografie od objevitelů jeskyní, bývá toto porovnání neveselé, přemnoho krápníků bylo zničeno. I proto je snahou dokumentovat krápníkovou výzdobu jeskyní Moravského krasu co možná systematicky.

Ačkoliv Moravský kras na výstavě převažuje, nejsem zde doma, ale vždy jen na návštěvě. Rajonem naší broumovské speleologické skupiny jsou pískovcová skalní města neboli onen *pseudokras* z (pod)titulu výstavy. Nemáme tam kras, tedy skutečné jeskyně vzniklé rozpouštěním v kompaktním horninovém masivu a s příslušnou výzdobou. Pseudokrasové podzemí vzniká jinak, ale to by nás zavedlo příliš daleko... Naše (pseud)jeskyně jsou ve srovnání s Amatérkou nebo Balcarkou malé a chudičké, ale nikoliv bez zajímavosti a bez specifických speleothém. A pro fotografie aspoň občas nabídnou výzdobu srovnatelnou s krasem. Vždy v předjaří, když do mrazivého vzduchu v jeskyni na dně rokle nateče voda z tajícího sněhu, vznikne ledový zámek neuvěřitelné krásy. Rampouchy, ledové závěsy, náteky a ojíňené stěny – to vše vybízí ke hrátkám se světlem. A každý rok je výzdoba trochu jiná, vždy originální.

Pár postřehů o podzemním focení jsem sepsal v článku do časopisu naší trampské osady *Roverská sosna*; najdete jej na panelu č. 17.

Výstava je jednoduše strukturována. Jsme v Moravském krasu, takže hlavní pozornost je věnována jemu, na prvním místě je pochopitelně Amatérka. Následují některé další jeskyně, které nabízejí nějaký specifický jev nebo prvek výzdoby. Krasovou část zakončí malý odskok do Albánie, úlovky posledních dvou let. Pak se podíváme do pískovcového pseudokrasu, do suťových jeskyní Broumova a do největší rozsáhlé jeskyně Labských pískovců. Zcela opomenuto zůstane umělé, důlní podzemí; o tom snad jinde a jindy.

Za možnost pořídit vystavené fotky z Moravského krasu děkuji především: správě CHKO MK a zdejším organizacím ČSS: 6-19 Plánivy a 6-16 Tartaros. Při jejich pracovních akcích spojených s exkursemi fotky vznikaly. Na prvním místě bych měl uvést kamaráda Lišáka, neúnavného organizátora a zprostředkovatele těchto akcí. A za každou fotkou je ukryta obětavost kamarádů ochotných odpustit nekonečné zdržování a podržet blesky v potřebných místech, někdy za cenu dost krkolomného tělocviku.

Nakonec ještě pozvání: vystavené fotky a s nimi mnohé další – nejen podzemní, ale i nadzemní, ba výškové – naleznete na internetu na adresách:

<http://www.etf.cuni.cz/moravec/fotky> nebo

<http://netopejr.roverky.cz>